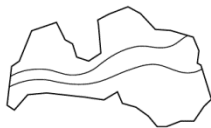

Valsts izglītības satura centrs

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA

Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Skolēna šifrs:

Olimpiāde vēsturē 12.klasei: 3.posms

2017.gada 21.februārī

„Nozīmīgu vēsturisko personu darbība Latvijā 13.-20.gs.”

1.uzdevums. Izlasiet Latvijas vēsturē nozīmīgas personības izteiktu aicinājumu un atbildiet uz jautājumiem! (8 punkti)

“Brauciet, latvi, jūriņā, krājiet naudu pūriņā”

1) Nosauciet personību, kas teikusi šos vārdus! (1 punkts)

---

2) Kad un kādā pasākumā šie vārdi teikti? (2 punkti)

---

3) Nosauciet divus svarīgākos šī aicinājuma panākumus! (2 punkts)

---

4) Kā sauca intelektuālo kustību, kuru šī persona ierosināja? (1 punkts)

---

5) Nosauciet šīs kustības dalībnieku, kas 2004.gadā nominēts par visu laiku ievērojamāko Latvijas personību! (1 punkts)

---

6) Nosauciet šīs kustības pārstāvi, kas ieviesis apritē jēdzienu “vēsture”! (1 punkts)

2.uzdevums. Izlasiet rakstu krājuma “Sēta. Daba. Pasaule” I sējuma ievada fragmentu un atbildiet uz jautājumiem! (10 punkti)

“[...] Skolas pie mums šimbrīžam vis netrūkst, bet ko tas līdz, ja tās ir bez tādām grāmatām, kas ne tik vien sirdi, bet jo vairāk vēl prātu spēj uzkopt. [...] “Mājas Viesis”

nu gan apņēmies barību priekš prāta dot, bet savu apsolīšanu maz izpilda un arvien vēl labprāt pie misioneres ziņām turas, kas taču pēc patiesības īsti Jelgavas baznīcas avīzei piekrīt. Turklāt ir baznīcas avīzes, ir “Mājas Viesis”, ļoti mazi būdami, ļaudīm nevar vis tik barības pasniegt, cik vajadzīgs. Tātad mēs redzam, ka pie mums ar grāmatām, kam pie pamācīšanas būs derēt, vēl ļoti plāni iet. [..]

Latvieši tagad mostas no ilga miega, viņi kārtīgi pēc gaismas un atzīšanas, un jau mēs tos laikus esam piedzīvojuši, kur Tērpata augstā skolā jeb universitātē gadu no gada vairāk kā četrdesmit latviešu jaunekļu ar dažādām zināšanām pūlējās. Šo vēsti dzirdēdams, varbūt dažs tautas brālis priecāsies, savā prātā domādams: ja tik daudz latviešu par mācītiem vīriem paliek, nu tad viņi savus brāļus arī varēs pie gaismas vest. Šimbrīžam šīs cerības vis neizpildās. Jo jūs, latvieši, paši pie tam esiet vainīgi, ka jūsu mācītiem dēliem kauns ir par latviešiem turēties un ka viņiem nebūt netiek ko priekš latviešiem strādāt. [..] Bet paši savus dēlus uz to paskubināt, lai viņi savu tēvu valodu mācās un kopj, to jau jūs nebūt negribiet darīt. Jūs to turētu par lielu apsmieklu, ja jūsu skolots dēls ko pa latviski rakstītu un nevis pa vāciski vai franciski. Caur to nākas, ka jūsu mācīti dēli to ar tur par kaunu, ka viņiem tādi vecāki, kas nemāk pa franciski runāt, bet kas tik pa latviski vai lauzīdami arī pa vāciski runā. [..] Tomēr ne visi latvieši tik aplami. Atronami vēl diezgan tādu latviešu, kādiem pēc patiesības visiem vajadzētu būt, proti, kas to tur par godu, ka viņi – jebšu viņu vecāki nav mācīti ļaudis un jebšu viņiem pašiem lieli pūliņi bijuši – tomēr caur gaišu prātu ar maz naudas to pašu panākuši, ko citi, par kuriem vecāki tūkstošiem rubļus izdod. Un šādi latvieši arī netur par kaunu ko priekš saviem tautas brāļiem rakstīt, un tātad mēs varam cerēt, ka šīs grāmatas rakstītājs nebūs viens, kas priekš latviešiem rakstījis, un ka tāpēc drīzumā vēl citas šādas grāmatas latviešiem par svētību no latviešiem tiks gaismā laistas.

Tērpata 22-trā augustā 1859. gadā. G. Alunan, stud. cam.”

1.Kas ir šī teksta autors? (1 punkts)

2.Kas bija tekstā minētais “Mājas Viesis”? (1 punkts)

3.Par kādu laika posmu latviešu tautas vēsturē 19.gs. vidū ir runa šajā tekstā? (2 punkti)

4.Ko nozīmēja vārds “jaunlatvietis”? (2 punkti)

5.Raksturojiet jaunlatviešu kustības galvenos mērķus! (4 punkti)

a)

---

b)

---

c)

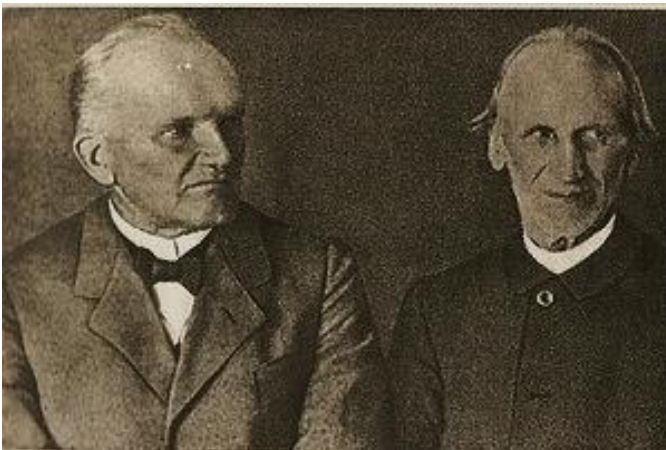
---

d)

3.uzdevums. Aplūkojiet attēlu un atbildiet uz jautājumiem! (5 punkti)

1. Kā sauc attēlā redzamos cilvēkus? (1 punkts)

---

2. Kas viņi bija? (1 punkts)

---

3. Par kādiem vēsturiskiem notikumiem viņi ir rakstījuši? (3 punkti)

4.uzdevums. Izlasiet dokumentu un atbildiet uz jautājumiem! (5 punkti)

Latvijas Komunistiskās partijas Centrālās komitejas VII slēgtā plēnuma pilnīgi slepenais lēmums “Par nopietniem trūkumiem un kļūdām darbā ar kadriem un nacionālās politikas praksē republikā”

[..] Republikā bija gadījumi, kad atsevišķi vadošie darbinieki mēģināja novērst partijas organizāciju no pareizā ļeņiniskā ceļa, novirzīt to nacionālā ierobežotībā un noslēgtībā. Tā, piemēram, Latvijas KP CK biroja loceklis b. Berklavs, apspriežot septiņgažu plāna projektu, atklāti uzstājās pret partijas ģenerāllīniju par smagās rūpniecības attīstību, neatlaidīgi prasīja atteikties no vagonu un dīzeļu rūpnīcu paplašināšanas Latvijas PSR un palielināt kapitālieguldījumus vieglajā un pārtikas rūpniecībā, kuru produkcija patērējama galvenokārt republikā. Par vienu no galvenajiem motīviem pret smagās rūpniecības attīstību b. Berklavs izvirzīja to, ka jaunu uzņēmumu celtniecība un pastāvošo uzņēmumu paplašināšana prasīšot darbaspēka ievēšanu no citām republikām un ka tādējādi Latvijā palielināšoties nelatviešu iedzīvotāju skaits. [..]

Latvija padomju režīma varā, 1945-1986: Dokumentu krājums. Rīga, 2001. 216.lpp.

1.Kas bija Eduards Berklavs? (1 punkts)

2.Ar kādu politisko virzienu Latvijas Komunistiskajā partijā viņš bija saistīts? (1 punkts)

3.Par kādu ekonomisko un demogrāfisko procesu ietekmēšanu Latvijas PSR ir runa dokumentā? (1 punkts)

4.Kas notika ar E. Berklavu pēc LKP CK 1959.g. jūlija plēnuma? (1 punkts)

5.Kādēļ LKP CK plēnums kritizēja E. Berklava darbību? (1 punkts)

5.uzdevums. Sakārtojiet tālākminētos notikumus hronoloģiskā secībā, pareizās atbildes ierakstot kvadrātos! (8 punkti)

A	Jānis Cimze sāk vadīt Vidzemes skolotāju semināru
B	Jāzeps Vītols kļūst par Latvijas Konservatorijas pirmo rektoru
C	Jānis Čakste tiek ievēlēts par Latvijas Republikas Valsts prezidentu
D	Augusts Dombrovskis nodibina atturības biedrību "Ziemeļblāzma"
E	Bīskaps Alberts pārceļ rezidenci uz Rīgu
F	Jānis Daliņš iegūst Latvijai pirmo olimpisko medaļu Losandželosas olimpiskajās spēlēs
G	Rīgas arhibīskaps Silvestrs Stodevešers izdod Silvestra žēlastību
H	Jānis Reiters publicē tēvreižu krājumu 40 valodās, to skaitā latviešu valodā

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

_____→

6.uzdevums. Aplūkojiet attēlu un atbildiet uz jautājumiem! (5 punkti)

1. Kur Rīgā atrodas šis pieminēklis? (1 punkts)

---

2. Kam tas veltīts? (1 punkts)

---

3. Kas bija šis cilvēks un ar ko viņš ir nopelnījis, ka viņam ir uzstādīts pieminēklis? (3 punkti)

7.uzdevums. Izlasiet vēsturiskas personības aprakstu un atbildiet uz jautājumiem! (6 punkti)

Viņš kļuva par tā laika “preses karali” un darbā aicināja daudzus lieliskus profesionāļus. Viņš klajā laida divus populārus preses izdevumus. Divdesmit gadu laikā viņa klajā laistās avīzes metiens pārsniedza jebkura mūsdienu laikraksta metienu, tajā varēja lasīt plašu, bagātīgu un aktuālu informāciju, bet žurnālā jebkurš lasītājs varēja atrast savu iemīļoto lappusi.

1. Kāds ir šī “preses karaļa” vārds un uzvārds? (1 punkts)

---

2. Kādā Latvijas vēstures periodā viņš darbojas? (1 punkts)

---

3. Kā sauc avīzi? (1 punkts)

---

4. Kādā laika posmā avīzi izdeva? (1 punkts)

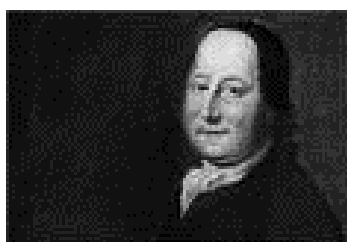
4. Kā sauc žurnālu? (1 punkts)

---

5. Kādā laika posmā žurnālu izdeva? (1 punkts)

8.uzdevums. 18.gs. trīsdesmitajos gados Vidzemē sāka darboties Vidzemes brāļu draudžu kustība. Aplūkojot abus attēlus un atbildiet uz jautājumiem! (9 punkti)

1. Kas ir attēlos redzami cilvēki un kāds viņiem sakars ar Vidzemes brāļu draudžu kustību? (2 punkti)

---

2. Kāda nozīme Latvijas vēsturē ir Vidzemes brāļu draudzēm? (2 punkti)

---

3. Aplūkojiet zemāk esošo sarakstu ar Latvijas kultūrā ievērojamām personām un pasvītrojiet tos, kuri nākuši no šīs brāļu draudzes vides? (5 punkti)

Reinis un Matīss Kaudzīte, Jānis Ruģēns, Rainis, Rūdolfs Blaumanis, Imants Ziedonis, Jānis Cimze, Aspazija, Vilhelms Purvītis, Ķikuļu Jēkabs, Jāzeps Vītols, Raimonds Pauls, Georgs Neikens

9.uzdevums. Tabulā, blakus katras personas vārdam ierakstiet pareizās dzimšanas vietas kārtas numuru! (10 punktu)

Personības vārds	Dzimšanas vieta (norādīt vietas numuru no saraksta)
Kārlis Zāle	
Jānis Pliekšāns (Rainis)	
Kārlis Skalbe	
Imants Ziedonis	
Vaira Vīķe-Freiberga	
Janis Rozentāls	
Kārlis Ulmanis	
Raimonds Vējonis	
Ernsts Gliks	
Krišjānis Barons	

1.Saksija. 2.Mažeiki. 3.PSRS Pleskavas apgabals. 4.Rīga. 5.Bērzes pagasta “Pikšas”.
6.Struteles muiža. 7.Dunavas pagasta „Varoslavāni”. 8.Slokas pagasta Ragaciema
“Birutas”. 9.Vecpiebalgas pagasta “Incēni”. 10.Saldus pagasta “Bebri”.

10.uzdevums. Izlasiet Latvijas vēsturē nozīmīgas personības izteiktu frāzi un atbildiet uz jautājumiem! (8 punkti)

“Es palikšu savā vietā, jūs palieciē savās”.

1. Kā sauc personību, kas teikusi šo frāzi? (1 punkts)

---

2. Cik ilgi personība palika pieminētajā “savā vietā”? (1 punkts)

---

3. Kāds ir personas amats? (1 punkts)

---

4. Kā sauc personu, kurai frāzes autors nodeva savu amatu? (1 punkts)

---

5. Kādā datumā frāze teikta? (1 punkts)

---

6. Kāds starptautiskas nozīmes fakts saistīts ar šo frāzi? (1 punkts)

---

7. Kāds nodoms bija personībai, izsakot šo frāzi? (1 punkts)

---

8. Kur šai personai ir kapavieta? (1 punkts)

11.uzdevums. Uzrakstiet abiem norādītajiem notikumiem vismaz divus cēloņus un vismaz divas sekas! (8 punkti)

<i>Cēloņi</i>		<i>Sekas</i>
1)	Bīskaps Alberta episkopāta laikā 1202. gadā Rīgā tiek dibināts Kristus bruņinieku brāļu jeb Zobenbrāļu ordenis	1)
2)		2)
1)	PSRS Tautas komisāru padomes priekšsedētāja vietnieka Andreja Višinska vadībā 1940. gada 20. jūnijā tiek izveidota Latvijas valdība ar mikrobiologu Augustu Kirhenšteinu priekšgalā	1)
2)		2)

12.uzdevums. Līdzās norādītajiem latviešu 1920.-1930.gadu uzņēmējiem ierakstiet viņu pārstāvēto saimnieciskās darbības jomu! (8 punkti)

Roberts Hiršs	
Vilhelms Ūze	
Jānis Prikuls	
Antons Benjamiņš	
Fricis Grauds	
Ansis Gulbis	
Mārtiņš Kalniņš	
Gustavs Ērenpreiss	

13.uzdevums. Izlasiet Dionīcija Fabrīcija “Livonijas vēstures” (1612) fragmentu un atbildiet uz jautājumiem! (10 punkti)

“1495. gadā mestra amatā ievēlēja kara lietās pieredzējušo un dievbijīgo vīru Volteru Pletenbergu, kurš labvēlīgā vidē vispirms nokārtoja iekšējos strīdus ar rīdziniekiem un ķērās pie to nopostītās Rīgas pils atjaunošanas agrākajā izskatā. Lai nodrošinātu rīdzinieku lielāku paklausību, viņš nostiprināja Daugavgrīvas pili un Cēsu pilij piebūvēja torņus.

Maskavieši izpostīja Livonijas pierobežu 70 jūdžu platumā, un zemes kungi bija vienprātīgi par gatavošanos karam, lai ienaidniekam ar ieročiem atriebtu sagādātos zaudējumus. [...] Tas notika 1502. gadā. Tajā pašā gadā augusta mēnesī Pletenbergs ar savējiem atkal bija sagatavojies karagājienam. Ar 2000 jātniekiem un 1500 kājniekiem viņš nonāca līdz Pleskavai. Tur pilnīgi negaidīti viņus ielenca 90 000 vīru liels maskaviešu karaspēks, kas nogrieza atkāpšanos, tāpēc atlika vai nu cīnīties, vai mirt. [...] Toreiz Pletenbergam esot parādījusies debesīs Jaunava ar Svēto Bērnus rokās. Šī parādība bija ļoti iedvesmojoša, un tās iespaidā Pletenbergs uzmundrināja savējos drošāk cīnīties tālāk. [...] Tā kā ierindā bija sācies sajukums, Pletenbergs panāca vieglu uzvaru, jo tikai nedaudzi ienaidnieki varēja izglābties aizbēgot. Liekas gandrīz neticami, ka ar tik mazu pulku var pārspēt un uzvarēt tik lielu karaspēku. Augšminēto Pletenberga redzēto parādību jaunlaiku vēsturnieki nav pat pieminējuši, jo katrs dievbijīgais cilvēks saprot to naidu, kas vērsts pret Dievmāti un pašu Dievu, kuri palīdzēja uzvarēt, tāpēc tiek pieliktas lielas pūles, lai to noklusētu un lai skubinātu tos, kuri ir pret Dievu. Taču mums šķiet, ka šie notikumi ir pietiekami nozīmīgi un pieminami, lai par tiem nopietni padomātu. [...]

Kara laikā mestrs Pletenbergs bija svinīgi apņēmis: ja pēc uzvaras vēl būs laba veselība, tad viņš dosies ceļojumā uz Jeruzalemi, lai apmeklētu svētās vietas. Taču drīz pēc tam viņu piemeklēja smaga slimība, tāpēc šī apņemšanās netika īstenota. Viņš sasauca ordeņa brāļus un pastāstīja, ko Dieva priekšā bija apņēmis izdarīt pēc uzvaras, un lūdza kādu citu no ordeņa viņa vietā doties uz svētajām vietām, lai izpildītu svinīgo solījumu. [..] Pēc tam, kad šis ceļojums bija laimīgi beidzies, ķeizars Kārlis V, cildinot krusta karotāju nopelnus Livonijā, mestru uzņēma pirmu skaitā un piešķīra impērijas firsta titulu. No tā var viegli secināt, vai Pletenbergs bija vai nebija ķeceris, kā ar šo jautājumu nopūlas vēsturnieki mūsdienās.”

Dionīsijs Fabrīcija Livonijas vēsture. Rīga, 2016. 115.-119.lpp.

1.Dionīsijs Fabrīcijs (1564-1617) bija katoļu baznīcas Jezuītu ordeņa garīdznieks Livonijas ziemeļu daļā Vīlandē. Kāda ir viņa attieksme pret Volteru Pletenbergu? (2 punkti)

2.Kādēļ Dionīsijs Fabrīcijs attaisno Pletenbergu, ka tas nav bijis ķeceris? (3 punkti)

3.Ar kādu kauju 1502. gadā ir saistīti Dionīsijs Fabrīcija aprakstītie notikumi? (3 punkti)

4.Kādēļ Dionīsijs Fabrīcijs tik lielu uzmanību pievērš brīnumaino parādību aprakstam kaujas laukā? (2 punkti)

14.uzdevums. Aplūkojiet attēlus un identificējiet vēsturiskās personas! Atzīmējiet tabulā attiecīgā attēla numuru un ierakstiet personas vārdu pretim tās darbības raksturojumam! (5 punkti)

Attēla numurs	Personas vārds	Personas darbības raksturojums
		Dzejniece un tulkotāja (1931-2005), dzejoļa “Indriķa Latvieša piezīmes uz Livonijas hronikas malām” autore
		Valstsvīrs (1517-1587), pēdējais Livonijas ordeņa mestrs un pirmās Kurzemes hercogu dinastijas dibinātājs
		Dzejniece un dramaturģe (1865-1943), viena no pirmajām sieviešu tiesību aktīvistēm Latvijā
		Apgaismotājs un žurnālists (1769-1850), Vidzemes mācītāja dēls, noturīgu Latvijas vēstures mītu radītājs
		Ķīmiķis (dz. 1933), ievērojamākais Latvijas zinātņu vēstures pētnieks 20. gadsimtā

